

Naaf

TAL EN THEE

Niet kiezen is verliezen

Evelyne Coussens

Gezien op 18 januari 2025
CC Nova, Wetteren

Tal en Thee is misschien een van de minder gekende spelers binnen de wereld van het muziek- en figurentheater, maar het gezelschap – opgericht door acteur Maarten Van Aerschot in 2010 – zingt het al een goede vijftien jaar uit. Grotendeels op eigen kracht, met sinds 2023 een bescheiden werkingssubsidie en groeiende speellijsten die in lengte niet moeten onderdoen voor de ‘grote’(re) muziek- en figurentheaters.

20 JANUARI 2025

Tal en Thee dikte ook aan in artistieke ambities. De eerste creaties ('Meer dan beer', 'Uit een doosje', 'pop en KAST', ...) waren solo's van Van Aerschot: kleine installaties of woordloze, beeldende voorstellingen, gericht op het allerjongste publiek. Met Reineke Van Hooreweghe als tekstschrijver en acteur werd taal

gaandeweg belangrijker (en verschoof de leeftijd van het doelpubliek). Muziek of geluid speelde altijd al een rol, maar pas een tien jaar geleden werd live klank (vaak in samenwerking met Toon Van Mierlo van folkgroep Naragonia) een stuwende kracht achter de voorstellingen. Intussen nam ook het belang van bewegend beeld toe, met animaties door Sofie Vandenabeele. Vandaag zijn de voorstellingen van Tal en Thee uitgegroeid tot spectaculaire 'totaalconcepten' waarin geen medium onbenut blijft. Vraag is of dat de vertelkracht altijd ten goede komt.

'Naaf' speelt zich af op het eiland van de Wielingers, een ruw vissersvolkje dat ooit in nauw contact stond met de zee (het eiland zou 'naar boven gezongen' zijn door de walvissen) maar in de greep raakte van de moderniteit – lees: kapitalisme, hebzucht, afgunst, drukte en haast. Aanleiding was een fietswiel dat als heilige graal uit de hemel kwam neergedaald, en de Wielingers op het spoor zette van een nieuwe (maar vervreemdende) vorm van arbeid: het maken en verkopen van fietsen. Enkel de oude nettenknoopster Boets (gespeeld door een pop, gemaakt door Evelyne Meersschant) ziet het zuchtend aan: zij is de laatste die in haar knopen de oude verhalen van het vissersvolk bewaart. Tot er een kind wordt geboren – of is het een messias? – om de Wielingers te confronteren met hun zelfverlies. De kleine Naaf (nog een pop van Meersschant) spreekt geen woord, fietst niet en houdt zich net iets te vaak op bij de kliffen, waar hij de walvissen ontmoet.

De eerste vijftien minuten van 'Naaf' zijn overweldigend. De scenografie bestaat uit een modulaire 'toegangspoort' (zoals tot een ruimteschip) met verrijdbare panelen waarop kan worden geprojecteerd. Van Aerschot situeert zowel de geboorte van het eiland als die van Naaf in een onbestemde tijdsdimensie, ergens tussen verleden en toekomst. Een futuristische lichtshow, een intense soundtrack waarbij de muzikanten voluit op de percussie gaan, indringende beeldanimatie en teksten die de spelers veelal schreeuwen – in een 'eilandtaal' die afwijkt van de gangbare – ondermijnen de leesbaarheid van deze intro. Nochtans is dit epische moment cruciaal, want het legt de grondslagen van het gelaagde verhaal dat zich zal ontwikkelen. Maar als kinderen met de vingers in de oren zitten en hun ogen dichtknijpen om aan de laserlichten en de luide muziek te ontkomen, ontgaat hen veel van wat daar wordt verteld.

We weten hoe krachtig poppen zijn, hoe expressief, hoe weinig ze nodig hebben om te ontroeren, hoe magisch hun eigenstandige kracht.

Het is nogal tekenend voor het verdere verloop van 'Naaf'. Er zakken dan ook nog eens twee projectieschermen uit de hemel en er worden 'extra' klappistooltjes, vlaggetjes en megafoons ingezet. Het lijkt wel of het gezelschap lijdt aan een horror vacui. Elke verhaalontwikkeling wordt in drie- of viervoud vormgegeven: in de taal, in de tekst, in het spel, in de muziek, in het beeld, ... De paradox is dat die overdaad aan tekens de helderheid niet altijd ten goede komt. Hoe mooi ik de bijzondere eilandtaal van Van Hooreweghe ook vind, het spreken over 'nikkelen hengsten' (voor fietsen) en 'nepkes' (voor vrouwen) maakt het verhaal gewoon moeilijk om te volgen, zeker in combinatie met zoveel andere impulsen. Iets soortgelijks gebeurt met de emotionele vervoering. Zonder één kwaad woord over de kwaliteit van de muziek of de muzikanten, maar: halverwege de voorstelling snak ik gewoon naar een halve minuut stilte. Onder

elke handeling maar ook onder elke lyrische scène zit muziek (percussie, accordeon, hobo, stem, elektronica, ...) of minstens een geluidseffect. Op den duur krijgt geen enkele scène nog reliëf. De gevoelsmatige spanningsboog van de voorstelling vervlakt tot één doorlopende lijn van 'hyperemotie'.

'Naaf' raakt inhoudelijk aan interessante thema's: het conflict tussen traditie en moderniteit, de reductie van de mens tot producerend wezen, het verlies van contact met de natuur en de eigen wortels, maar ook: het zingen als levensbrengende kracht – wat een prachtige gedachte toch. Al deze topics worden kort aangeraakt, maar weinig uitgediept. Ook thematisch bleek het voor Tal en Thee moeilijk om keuzes te maken, maar niet kiezen is wel degelijk (vertelkracht) verliezen.

In het hart van het verhaal staat Naafs vriendschap met Boets. Niet toevallig zijn enkel deze centrale personages poppen. We weten hoe krachtig poppen zijn, hoe expressief, hoe weinig ze nodig hebben om te ontroeren, hoe magisch hun eigenstandige kracht – helemaal op zichzelf, zonder dat ze een flankerend videobeeld of ondersteunend muziekje nodig hebben. De intimiteit tussen Naaf en Boets vormt het hart van dit verhaal. Maar zo'n stille intimiteit moet een gezelschap aankunnen, en dat betekent in dit geval: ze ruimte geven.